

KƆRINTIDENƆ TAKADA KAAKU

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆƆanaa 1:1-4:21

KƆrinti YesudenƆ durunnakenaa 5:1-7:40

ƆgƆ kú kú laakariio gƆna n̄ zĩdane yā musu 8:1-11:1

Donyĩkenaa 11:2-14:40

GƆnƆ vunaa 15:1-15:58

PƆlu fƆkpammaanaa 16:1-16:24

PƆlu fƆkpana KƆrintidenƆa

¹ Makú PƆlu kú Luda ma sisi à ma se lákú à yei nà, ma gƆ Kirisi Yesu zĩri ũ. Makú kú ó gbẽndo SƆsƆteneo, ² ókƆnƆ mé o takada dí kè sƆsi gbẽ kú ò kú KƆrintinƆne. Luda á sísi a gbẽnƆ ũ, á kunna adona Kirisi Yesu gũn leele kú gbẽ kú òdigƆ ó Dikiri Yesu Kirisi pì sísi gu sĩnda pínki gũnnƆo, ókƆnƆ kú ó Dikiri dokƆnƆnƆ. ³ Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbẽke keáre, à á gba aafia.

⁴ MadigƆ Luda sáabu ke gƆrƆ sĩnda pínki á yā musu gbẽke kú à kèáre á kunna Kirisi Yesu gũn yāi. ⁵ Kunna a gũn pó sĩnda pínki kàraáre, yā'ona sĩnda pínki kú dƆna sĩnda pínki, ⁶ zaakú ó Kirisi yā'onaáre zĩni pète á gũn, ⁷ akú Luda Nini gba ke dí kĩaáwaro, gƆrƆ kú á wé dƆ ó Dikiri Yesu Kirisi a zĩda mƆnaai. ⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi ni tó à ze gbāna ari gƆrƆ lé ká, de àgƆ kun taari sari a sugƆrƆ zĩ. ⁹ Luda náani vī. Àkú mé à á sísi, a gƆ kƆ gbẽ ũ kú a Né Yesu Kirisi ó Dikirio.

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆƆanaa

10 Ma gbēnɔ, ma naáε ó Dikiri Yesu Kirisii, àgɔ lédokɔnɔ vī kū kɔo á pínki, de kékékɔana le à láka á té, à kɔ kū kū laasun dokɔnɔo kū nèse mèn doo. 11 Ma gbēnɔ, ma mà Koloe bedenɔ léi kū yáketé kú á té. 12 Lákū ma mà nà nán dí: Á gbēkenɔ pì, ò zè kū Pɔluo. Gbēkenɔ pì, ò zè kū Apoloo. Gbēkenɔ pì, ò zè kū Pitao. Gbēkenɔ pì dɔ, ò zè kū Kirisio. 13 Kirisi kékékɔanan yá? Ò Pɔlu pà lía á yáin yá? A da'ite kè kū Pɔlu tɔon yá? 14 Ma Luda sáabu kè, kū mádi á gbēke da'ite kero, séde Kirisipu kū Gayusio baasiro. 15 Lákū à de le nà gbēke ni le à o a da'ite kè, a gɔ ma ìba ũro. 16 Ee, ma Setefana bedenɔ da'ite kè dɔ. Abire baasiro, tó ma gbē pānde da'ite kè, adi dɔmagu doro. 17 Kirisi dí ma zī gbē da'itekɛna yáiro, séde a baaru nna kpanaa. Adi kɛ kū yádɔnaonlo, de a gana lía sún kɛ páro yáime.

Kirisi bi Luda ɔndɔ kú a gbānaome

18 Kirisi gana lía bi m̀sariyāme gbē kū òten sātɛnɛ. Ókɔnɔ kū Luda teni ó sura banɔ sɔ, à dewere a gbāna ũ. 19 À kēna Luda yān ò pì: Mani ɔndɔrinɔ ɔndɔ m̀ de, mani wézerinɔ wéze kɛ pā. 20 Ɔndɔri kú māmεε? Takadadɔri kú māmεε? Andunia tera díkīna yāpinkidɔri kú māmεε? Luda dí andunia ɔndɔ dite m̀sariyā ũroo? 21 Luda ɔndɔ gūn, adi tó andunia gbēnɔ a dɔ kū n zīda ɔndɔoro. À kènε à gbē kū òteni a náani kenɔ sura ba waazi kú ò dite m̀sariyā ũ pìi gāi. 22 Yudanɔ ye dabodaboyāi, Girikinɔ di ɔndɔ wetε. 23 Ókɔnɔ sɔ, Kirisi gana lía kpàkpan óten kɛ, akū àdi tó Yudanɔ kpágula, buri pāndenɔ di pi m̀sariyāme, 24 ama gbē kú Luda n sísi

à ñ sɛnɔ, Yudano kŭ Girikinɔ ñ pínki, Kirisi deñe Luda gbāna kŭ a ɔndɔo ũ. ²⁵ Luda m̀sarikε p̀i de bisāsiri ɔndɔla. Luda gbānasarikε p̀i de bisāsiri gbānala.

²⁶ Ma gbēnɔ, à gwa lákŭ á de nà gɔrɔ kŭ Luda á sísi. Dakenɔ kīnaa á daside ɔndɔro, á paride gbānade ũro, á paride kíne ũro. ²⁷ Luda gbē kŭ ò de andunia m̀saride ũnɔ sè de à wé'i dao ɔndɔrinɔa. À gbē kŭ ò de andunia gbānasaride ũnɔ sè de à wé'i da gbānadenɔa. ²⁸ À gbē kŭ andunia ñ díte kpɛdenɔ ũ, kŭ òdi ñ ñ gya bo akūsɔ ñ yā dìgɔ kunlonɔ sè de à gbē kŭ ñ yā dìgɔ kunnɔ ke kpɛdenɔ ũ, ²⁹ de gbēke sún le à ãa dā Luda arero. ³⁰ Ákɔnɔ sɔ, Luda tò á kú Kirisi Yesu gŭn, akŭ à gɔ̀ ó ɔndɔ ũ. Kunna Kirisi p̀i gŭn Luda tò yā bò kúoo nna, ó kunna adona, akūsɔ à ó sura bà. ³¹ À yā mé à tò lákŭ à kēna Luda yān nà, tó gbē ye à ãa dā, à dā Dikiri yā musu.

2

Kirisi kŭ a gana lía yāo

¹ Ma gbēnɔ, kŭ ma su á kīnaa, ma su Luda yā kpàkpa keáreme, adi ke ma su ɔndɔ gbāna ke lénna keárenlo. ² Ma zeo kŭ mani yāke oáreero, séde Yesu Kirisi yā baasiro, atēnsa a gana lía yā. ³ Ma suna á kīnaa gŭn ma su kŭ swèvīnaao kŭ vīnao kŭ lukalukanaao. ⁴ Ma waazikenaa gŭn maten yā o kŭ lénnao ke kŭ ɔndɔoro. Ma ò kŭ Luda Nini gbāna m̀árenaaome, ⁵ de á ludanaanikena sún bo bisāsiri ɔndɔ gŭnlo, sé Luda gbāna gŭn.

ɔndɔ kŭ Luda Nini d̀i dañe

⁶ Bee kŭ abireo odì òndõyã o gbě kàsaranɔnɛ. Adi ke andunia tera díkĩna òndõ ke a gbãnade kŭ ñ gbãna ten lákanɔ pónlo. ⁷ Luda òndõn óteni o, a pɔyenyĩna kŭ à utena yã pìi. À gĩnake à dìte ó gakuri lena yãĩ zaade adi andunia kátero. ⁸ Andunia tera díkĩna gbãnade ke òndõ pì dõro. Tó ò dõme yã, de odi Dikiri gakuride pá líaro. ⁹ Lákŭ à kěna Luda yãn nà ò pì:

Pó kŭ wé dí ero, akŭsõ sã dí maro,
a laasun dí gě gběke swěɛ gŭnlo,
àkŭ Luda a soru kè gbě kŭ ò yeinɔnɛ.

¹⁰ Luda m̀wɛɛ kŭ a Nini gbãnao, zaakŭ a Nini pì yã sĩnda pínki tàasikana, bee kŭ Luda asiri zõkõnɔ.

¹¹ Gběke a dake nèsɛgŭnyã dõro, tó adi ke a nini kŭ à kú a gŭn baasiro. Lɛmɛ dɔ gběke Luda nèsɛgŭnyã dõro, tó adi ke Luda pì Nini baasiro.

¹² Andunia dí ninin o lèro, Nini kŭ à bò Luda kĩnaan o lè, de ò gba kŭ Luda d̀wɛɛ dõ. ¹³ Yã kŭ óteni on gwe, adi ke yã kŭ bisásiri òndõ dì dańnenlo, yã kŭ Luda Nini dì dańnemɛ. Len odì Luda Nini yã bɔkɔte gbě kŭ ò Luda Nini vĩnɔnɛ lɛ. ¹⁴ Andunia gbě dì Luda Nini yãnɔ síro, zaakŭ à denɛ m̀sariyã ũmɛ. Ani fõ à a mì dõ sero, zaakŭ Luda Nini pì gbãnan òdi a yãze dõo. ¹⁵ Gbě kŭ Luda Nini dì done are dì yã sĩnda pínki zé dõ, gběke sõ à zé vĩ à a vãni boro. ¹⁶ À kěna Luda yãn ò pì: Dí mé à Dikiri nèsɛ dõ gbasa à lé daaa? Ama ókõnɔ ó Kirisi nèsɛ vĩ.

3

Zĩkena Ludanɛ

¹ Ma gbẽnɔ, mádi fõ mà yã òáre lákŭ madì o gbě kŭ Luda Nini dońne arenɔnɛ bàro, akŭ ma òáre lán

andunia gbẽ̀nɔ̀ bà, zaakū nékpántēnɔ̀n á ũ Kiriſi gūn. ² Vĩn ma kpàáwa, adi ke pɔ́ lomadenlo, zaakū ádi ká kòro. Bee kū terao ádi káro, ³ zaakū dàdenɔ̀n á ũ ari tera. Lákū á zākɔ̀gu nà, akūsɔ́ á yáketē vī, dàdenɔ̀n á ũroo? Á dà mé à doáre are. ⁴ Kū á gbēke pì a ze kū Pɔ̀luo, akū gbē pānde pì a ze kū Apoloo, á kú kú á dàaon gweroo? ⁵ Dín Apolo ũu? Dín Pɔ̀lu ũu? Zíkērinɔ̀n ó ũ, akū a Kiriſi náani kè ó gāi. Ó baadi ten zī kū Dikiri dànē kemē. ⁶ Ma pɔ́ t̄, Apolo í kàne, akū Luda tò à gbà. ⁷ Lemē pót̄ri kū íkariio de pɔ́ke ũro, sé Luda kū àdi tó à gbà. ⁸ Pót̄ri kū íkariio leelemē. N̄ baadi ni a àre le a zī lémmē. ⁹ Luda zíkēri dakenɔ̀n ó ũ. Luda búgbēen á ũ, Luda kpén á ũ.

¹⁰ Gba kū Luda kèmenē mé à tò ma ē pète lán ēbori gonide bà, akū gbē pānde sù àten kpé pì bo. Baadi laakari ke a kpébonaaa, ¹¹ zaakū gbēke ni f̄ à ē ke pète dorō, sé ē kū à p̄tena Yesu Kiriſi ũ baasiro. ¹² Tó gbē kpé pìi dò kū wuraaō ke andurufu ke gbè bèere de ke tó à dò kū lío ke lá ke s̄e, ¹³ baadi zī yāpura ni bo gupuraa. Oni e yākpatekeḡro zī, zaakū gu ni d̄ kū téomē, oni baadi zī taka gwa té pìi gūn. ¹⁴ Tó gbē zī kū à k̄e bò tén aafia, ade ni àre le. ¹⁵ Tó gbē zī té k̄, ani kisira le, ade ni bo ɔ̀kori lákū òdi bo tén nà.

¹⁶ Á d̄s kū Luda kpén á ũ, Luda Nini kú á gūnloo? ¹⁷ Tó gbē Luda kpé pìi yàka, Luda ni ade kakate, zaakū kpé pìi kunna adonamē, akūsɔ́ ákōn̄omē kpé pìi ũ.

¹⁸ Gbēke sún a zīda s̄atero. Tó á gbēke teni a zīda dite andunia dík̄ina ònd̄ri ũ, à ḡñ̄ne m̄saride ũ de à le à ònd̄s kū. ¹⁹ Zaakū andunia dík̄ina ònd̄s de Ludanē m̄sariyā ũmē. Á k̄ena Luda yān ò pì: Àdi

òndòrinò kù ñ wézè gùn. ²⁰ À kēna dɔ: Dikiri dɔ kù òndòrinò laasun pã. ²¹ Abire yâi gbêke sún ãa dã bisàsiri yã musuro. Pó sînda pínki bi á pómé: ²² Pɔlu, Apolo, Pita, andunia, wèndii, ga, tera pónò, zia pónòn yá, ñ pínki bi á pómé. ²³ Ákònò sɔ, Kirisi pón á ù, Kirisi sɔ bi Luda pómé.

4

Kirisi zìrinò

¹ Abire yâi à ó gwa Kirisi zìkerinò ù, Luda asiriyã gwàrinò ù. ² À kù gwàrinò gɔ náani vî. ³ Tó ákònò ke bisàsiri yákpatekerinò ma taari è, yã pãme ma kînaa. Madì ma zîda manakena ke vânikena boro. ⁴ Yáke teni ma swè vîro, ama abirekù ni ma boro, Dikirin ma yákpatekeri ù. ⁵ Abire yâi àsun gînake à gbêke taari le Dikiri sugòro ãro. Àkùme ani gu pu pò kù à utena gusiraaa à nèse yã bo gupuraa. Zì kùã baadi ni ma lákù Luda ni a sáabu kpá nà.

⁶ Yã kù ma òáre dínò, ma ò makù kù Apoloo yã musume de àgɔ yã díkîna dɔ: Òsun vî Luda yãlaro. Á gbêke sún ãa dã à ze kù gbê doo, à bo gbê do kpero. ⁷ Bó ñ deónlaa? Ní pòke vî n zîdanɛ, kù odi n gbaro yá? Ò n gba, akù nten ãa dã lákù odi n gbaro bà yá? ⁸ A kân gwe kò yá? A ke ɔgɔdenò ùn gwe kò yá? Áten kí ble ó sarin gwe yá? Má ye àgɔ kí ble, ògɔ læle. ⁹ Zaakù ma è ókònò Luda zìrinò, Luda ó díte zã lán gbê kù òdi ñ de pari wára bàme. Gu sînda pínki gbēnò wé fîwá, malaikanò kù bisàsirinò ñ pínki. ¹⁰ O gɔ mîsaridenò ù Kirisi yâi, akù kunna Kirisi pìi gùn á de òndòrinò ùroo? Ó busana akù á gbãna vîroo? Ó kpebona akù á kpetanaroo? ¹¹ Ari tera nà kù ímio

teni ó de, ó té punsi, o gō pōgbēnānō ũ, besaridenō ũ. ¹² Odì zī gbāna ke arì ò kpasa. Tó ò ó ká, odì sa mana ońneme. Tó ò wari dōwá, odì mena fō. ¹³ Tó ò ó sōsō, odì kúte keńneme. Ari tera òteni ó díte andunia bōtō pōnō ũ, gbē sīnda pínki bīsa ũ.

¹⁴ Maten yā dí oáre wé'idanaáwa yāinlo. Mateni á gba laakari ma né yenyīdenō ũme. ¹⁵ Bee tó Kirisi gūn á gwàrinō kà gbēnōn ũgbangba, á de'ina dasiro. Makū mé ma á í kū Kirisi Yesu baarun-nakpanaáreo, akū á kú a gūn. ¹⁶ Abire yāi maten kúte keáre, àgō ma kena ke. ¹⁷ Abire yāi ma a né yenyīde Timōti zīáwa. Àpi bi náanideme Dikiri gūn, àkū mé ani ma kunna Kirisi gūn yákena dōágu. Yā kū madì da sōsi gbēnōne wēte kū wēteon gwe. ¹⁸ Á gbēkenō ten ĩa dā, lākū mani su á gwaro bà. ¹⁹ Tó Dikiri wè, mani su á gwa tera, mani ĩadārii pìnō gbāna lé e, adi ke í yá'onaa adonlo. ²⁰ Zaakū kpata kū à bō Luda kīnaa bi yá'ona yānlo, gbāname. ²¹ Á yei deramē? Mà suái kū gōon yá, ke mà su kū yenyīo kū nēseyīdaome?

5

Pāpākena Yesudenō té

¹ Ma mà pāpākenaa gè á té, yā kū a taka kú bee kifirinō té sero. Ò pì, á gbēnō doke a de nō wēte. ² Akū áten ĩa dā yá? À kù á nēsee yaka, à gbē kū à yā pì kè bo á té. ³ Bee tó má kú kááoro, ma nini kú kááo, akū ma yákpate kè kú gbē kú à yā pì kèeo gōnō lākū ò pi má kú gwe bà. ⁴⁻⁵ Tó a kō kākara, tó ó Dikiri Yesu gbāna kú kááo, tó ma nini kú kááo, à gbē pì

kpá Setanwa kŭ ó Dikiri Yesu tso, de a dà kakate, a nini le à bo aafia Dikiri sugoro zĩ.

⁶ Á ãadãna manaro. Á dso kŭ lùbene fĩti di flawadena zskso seroo? ⁷ À lùbene zĩ kote, á gso flawa dufu ũ a lùbene sari, lãkŭ à kso sio agso de nã, zaakŭ Kirisi gà ó Vĩnla sãne boro ũme. ⁸ A yã mé à tò ògso kun Burodi Futenasari dikpekeringo ũ yãpura gŭn kŭ nẽsepura. Òsungso kun lùbene zĩ dikpekeringo ũ manafiki kŭ yãvãnikenaao gŭnlo.

⁹ Takada kŭ ma kãare gŭn ma pi, asun kakara kŭ pãpãkerinoro. ¹⁰ Adi ke andunia dí pãpãkeringo ke wãkŭdeno kŭ gbẽbleringo ke tãnagbagbarinonlo, zaakŭ tó gbẽ diknonme, séde áni bo andunia gŭn. ¹¹ Oi, ma oãre gbẽ kŭ ò pi ó gbẽme, akusso à de pãpãkeri ke wãkŭde ke tãnagbagbari ke gbẽyakari ke wẽderi ke gbẽbleri ũ, asun kakara kãaoro, asun o kakara kãao sero. ¹² Ma bàka ũgba kŭ yãgso gso kŭ Yesusaridenoro? Á zĩda gbẽno mé à kso sio à yã gso gso kŭnworoo? ¹³ Luda mé ani yãkpatẽ ke kŭ Yesusaridenoro. À gbẽ vãni pi bo á té.

6

Yãkpatẽkena kŭ kso

¹ Tó á gbẽke yã vĩ kŭ a Yesude dakeo, bõyã àdi gé yãkpatẽ ke kŭ adeo Luda gbẽno kĩnaoro, sé ludadõrisarinõ kĩnaa? ² Á dso kŭ Luda gbẽno mé oni yãkpatẽ ke kŭ anduniaoro? Lãkŭ akõno mé áni yãkpatẽ ke kŭ anduniao nã, ádi ká à yãketeno gso gso? ³ Á dso kŭ okõno mé oni yãkpatẽ ke kŭ malaikanoro? Oni andunia dikĩna pso o do yã? ⁴ Tó á yã bire taka gso gso vĩ, áni gbẽ kŭ ò de

sosi gbēnɔne pɔke ũronɔ sé yāgɔgɔrinɔ ũ yá? ⁵ Ma abirekū ò de mà wé'i daáwa yáime. Á gbēke vī á té kū a ɔndɔ kà à a gbēnɔ yā gɔgɔ́nneroo? ⁶ Séto á gbē do a gbēdake sísi yākpateá Yesusaridenɔ kīnaa yá? ⁷ Lákū á yā vī kū kɔɔ nà, a zā yāa kò mámmam. Bóyāin áni we ò á taki keroo? Bóyāin áni tó ò á bleroo? ⁸ Ákɔnɔ adì gbē taki ke, adì gbē ble, bee á kɔ tēne. ⁹ Á dɔ kū gbē vāninɔ ni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnloo? Àsun á zīda sātero, pāpākerinɔ ke tānagbagbarinɔ ke zinakerinɔ ke gɔgbē karuanɔ ke gbē kū òdi wúte kū n gɔgbē dakeonɔ ¹⁰ ke kpāninɔ ke wākūdenɔ ke wēderinɔ ke gbēyakarínɔ ke gbēblerinɔ, n gbēke ni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo. ¹¹ Á gbēkenɔ de lemε yā, akū a zú ò, a gɔ Luda pɔ ũ, Luda tò yā bò kááo nna kū Dikiri Yesu Kirisi tóo kū ó Luda Nini gbānao.

Ò pāpākena tó

¹² Adì pi, á yā sīnda pínki kēna zé vīme. Ama yākenɔ àre vīro. Adì pi, á yā sīnda pínki kēna zé vīme. Ama àsun tó yāke bà kááre á yīnlo. ¹³ Adì pi do, pɔble bi nèse pómε, akūsɔ nèse bi pɔble pómε. Bee kū abireo Luda ni n pínki kakate. Mè bi pāpākebonlo, Dikiri pómε, akūsɔ Dikiri mé à mēε pīi gwàri ũ. ¹⁴ Luda ó Dikiri bò gan, akūsɔ ani ó bo gan kū a gbānao. ¹⁵ Á dɔ kū á mè mé à Kirisi mēgunɔ ũroo? Oni Kirisi mēgu sé ò ke karua mēgu ũn yá? Oi! ¹⁶ Á dɔ kū gbē kū à kākara kū karuao kè kāao mēε dokɔnɔ ũnloo? À kēna Luda yān ò pì, n gbēnɔn pla ni gɔ mè do ũ. ¹⁷ Gbē kū à kākara kū Dikirio kè kāao mèn do Nini gūn. ¹⁸ À kēkɔa kū pāpākenaao.

Durunna pānde kū gbē dì ke pínki bàka kú kū a mēero. Pāpākeri sō, àdi durunna ke a mēeneme. ¹⁹ Á dō kū á mè mé à Nini kū Luda á gbá, kū à kú á gūn kpé ūroo? Ákōno á á zīda vīro, ²⁰ Luda á lú, à fīnaa bō. Abire yāi à Luda tó bo kū á mēeo.

7

Nōsēnaa

¹ Takada kū a kē yā musu, à maname gōgbē gō kun no sari. ² Ama kū pāpākena dāgula yāi, gōgbē sīnda pínki gō a no vī, no gbē sīnda pínki gō a gō vī. ³ Gōgbē gō pó kū à kō sio ke a nanone. No gbē gō ke a zāne le se do. ⁴ No gbē mè kun a zīda pó ūro, sé a zā pó ū. Leme do gōgbē mè kun a zīda pó ūro, sé a nano pó ū. ⁵ Àsun gíkōnero, séde a makōne de à laakari do aduakēnaaa gīa, gbasa à á kēna ke, de Setan sún ōndō keáre à fu menaaro yāi. ⁶ Lén ma dàáwa, adi ke tilasinlo. ⁷ Má ye gbē sīnda pínki gō de lán ma bà, ama baadi kū a gba kū Luda dāneome, gbē dí kū a póo, gbē dire kū a póo.

⁸ Maten yā díkīna o posenone kū gyaanono. À mana ògō kun ndo lán ma bà, ⁹ ama tó oni fō ò n zīda kūro, ò no sé, ò zā ke, zaakū kōsēna mana de lukana kōila.

¹⁰ Maten yā dite nodenone kū gōdeno, adi ke makūnlo, Dikirime. No gbē sún gí a zāiro, ¹¹ gōgbē sún pé a nanaro. Tó no gbē sù à gí a zāi, à gō pose kesō à era a zāi.

¹² Maten o gbē kparanone, adi ke Dikiri mé à òro. Tó á gbēke no Yesusaride vī, akū no pì ye àgō kú kāao leelee, àsun péaro. ¹³ Leme do tó no gbē gō Yesusaride vī, akū gō pì ye àgō kú kāao leelee, àsun

gíiro. ¹⁴ Zaakū Luda dì gō Yesusaride sí a nanɔ yāi, akūsō àdi nɔ Yesusaride sí a zā yāi. Tó lenlo, ní nénɔ nigō gbāsīme. Ama tera ní kunna adona. ¹⁵ Tó Yesusaride pìi gù, à gíi. Yā bire taka gūn ní kunna kū kōo bi tilasinlo. Luda á sísi, à á sé àgō kun aafiamε. ¹⁶ Nɔgbē, ke ñni n zā sura ba, ní dō yá? Gōgbē, ke ñni n nanɔ sura ba, ní dō yá?

À zε kū á gwenaao

¹⁷ Baadi zε kū a gwena kū Luda a ditenwo gɔɔ kū Dikiri a sìsi. Len madì da sɔsi gbēnɔne le wēte kū wēteo pínki. ¹⁸ Luda gbē sìsi tōzōnaden yá, àsun wete à ke gyɔfɔɔde ũro. Luda gbē sìsi gyɔfɔɔden yá, àsun tō zōro. ¹⁹ Tōzōna yāke vīro, akūsō gyɔfɔɔ yāke vīro, sé àgō yā kū Luda ditenɔ kūna. ²⁰ Lákū baadi kun nà gɔɔ kū Luda a sìsi, à zεo le. ²¹ Luda n sìsi zò ũn yá? Ñsun a damu kero. Ama tó n su n gō zīdade ũ zé è, n bo zòblenan. ²² Zò kū Dikiri a sìsi gō zīdade ũ Dikiri pìi gūmmε. Lemε dɔ zīdade kū Dikiri a sìsii gō Kirisi zò ũ. ²³ Luda á lú, à fīnaa bò. Àsun gō bisāsiri zò ũro. ²⁴ Ma gbēnɔ, lákū baadi kun nà gɔɔ kū Luda a sìsi, à zε kū Ludao le.

Kεfennanɔ kū nɔkparenɔ

²⁵ Kεfennanɔ kū nɔkparenɔ yā musu mádi yāke ma Dikiri kīnaaro, ama lákū má náani vī Dikiri sùruu gūn nà, lán ma laasun de nàn mani oáre. ²⁶ Wétāmma kū à kun tera mé à tò, maten da à mana kū gbē zε kū a kunnaao. ²⁷ Tó ní nɔ vī, ñsun pi ñni a gbarero. Tó ní vī sōro, ñsun wete n séro. ²⁸ Tó n sè sō, nídi durunna kero. Tó nɔkpare zā kè sō, adi durunna kero. Gbē birenɔ ni yā le andunian, akū má ye abire taka á lero. ²⁹ Ma gbēnɔ, yā kū

maten on dí: Goro dí gɔ zàro. Zaa tera ndeno gɔ lán gbɛ kũ ò virono bà. ³⁰ Ɔɔɔrinɔ gɔ lán gbɛ kũ ò ten ɔɔ dɔrono bà. Ponnadenɔ gɔ lán gbɛ kũ ní pɔ nnaronɔ bà. Pólurinɔ gɔ lán gbɛ kũ ò póke virono bà. ³¹ Anduniablerinɔ gɔ lán gbɛ kũ ò ten bleronɔ bà, zaakũ lákũ andunia dí kun nà tera ten gɛtemɛ.

³² Má ye àgɔ kun damu sarime. Pose di laakari dɔ Dikiri yãna, yã kũ à kè Dikirigun àdi ke. ³³ Nɔde di laakari dɔ andunia yãna, yã kũ à kè a nanɔgun àdi ke, ³⁴ akũ àdigɔ kú kũ laasun plao. Nɔ pose ke nɔkpare di laakari dɔ Dikiri yãna, àdi a mè kũ a ninio kpáa. Nɔzãre sɔ, àdi laakari dɔ andunia yãna, yã kũ à kè a zãgun àdi ke. ³⁵ Adi ke maten m̀kakɔana kpáárenlo. Ma abirekũ ò á aafia yãime, de à yã ke a zéa, à á zĩda kpá Dikiria gu pãnde gwanaa sari.

³⁶ Tó gbɛ nɔkamma vĩ, tó a ségoro ten gɛ, akũ à kène wé'iyã ũ, tó à a kàka lán dí bà, à a sé lákũ à kène nà, adi ke durunna ũro. Ò kɔ sé. ³⁷ Ama tó à yã pìi bò a nèsemme, akũ tilasi dí a kákaro, akũ à a zĩda kũna dɔ, tó à dà a swèn kũ áni a nɔkpare pìi séro, à kè maname. ³⁸ Lemɛ gbɛ kũ à a pò sè kè mana, ama gbɛ kũ adi a pò séro kè mana de abirekũla.

³⁹ Nɔgbɛ bi a zã pómɛ goro kũ a zã kú kũ wèndiio. Tó a zã sù à andunia tò, à zé vĩ à zã ke kũ gɔ kũ à yeiio, ama gɔ pìi gɔ kun Dikiri pò ũ. ⁴⁰ Bee kũ abireo tó à gè pose, maten da a pò nigɔ nna de tó à zã kèla. Maten da makũ, má Luda Nini vĩ se.

8

Sa'opɔble

¹ Sa'opɔble yā musu, ó d̄s k̄ū ó pínki ó d̄sna vī. D̄sna s̄s, à s̄ena lei vī, yenyī mé à karana vī. ² Tó gb̄ē t̄en da á yā d̄s, adi d̄s lákū à k̄ū à d̄s nà gīaro. ³ Tó gb̄ē ye Ludai, Luda a d̄s. ⁴ T̄ò, sa'opɔblena yā musu ó d̄s k̄ū t̄āna bi p̄ókem̄e andunia ḡūnlo, zaakū Luda m̄èn do kunnan ó d̄s. ⁵ Bee tó p̄ó k̄ū òdi piín̄e t̄ānan̄on kú musu k̄ū z̄íteo, akū daken̄o k̄īnaa t̄ānan̄on dimm̄e, dikirin̄on dimm̄e, ⁶ ó k̄īnaa Luda m̄èn dom̄e, àkūm̄e ó De ū, k̄ū p̄ó s̄īnda pínki bò a k̄īnaa, akūs̄ó ó kun a yāi. Dikiri m̄èn dom̄e d̄o, àkūm̄e Yesu Kirisi ū, k̄ū p̄ó s̄īnda pínki k̄è, akūs̄ó ó kun a ḡāi.

⁷ Ama gb̄ē s̄īnda pínki d̄s l̄ero. Gb̄ēken̄o k̄s̄ d̄s k̄ū t̄āna yāo ari tera, akū òdi p̄ó k̄ū òteni ble díte sa'opɔble ū, ò yāke d̄ók̄ōnero, akū n̄ laasun kú z̄éa dorō. ⁸ P̄óble mé ani ó na Ludairo. Tó ódi b̄lero, k̄īananlo. Tó o bl̄e, karanaanlo. ⁹ À laakari ke á kunna z̄īdad̄en̄o ūi, de ásun ke ḡèsiki ū gb̄ē k̄ū ludanaanik̄enaa k̄īam̄an̄on̄ero. ¹⁰ M̄ók̄ōn k̄ū n̄ d̄sna vī, tó gb̄ē k̄ū à yāke d̄ók̄ōnero n e, n̄t̄en p̄ó ble t̄āna kuru, ani a ḡba sw̄èè à sa'opɔble seroo? ¹¹ Tó n k̄è l̄e, n d̄sna n gb̄ēdake k̄ū ludanaanik̄ena k̄īana k̄ū Kirisi ḡa a yāi k̄àkat̄en gwe. ¹² Tó a durunna k̄è á Yesude daken̄on̄e a gb̄ē k̄ū à yāke d̄ók̄ōnero karīi k̄èn gwe, akūs̄ó Kirisin a durunna k̄èn̄e. ¹³ Abire yāi tó ma n̄òb̄sona mé ani tó ma Yesude dake fu, mani só ziki dorō, de ma Yesude dake s̄ún furo yāi.

9

Z̄ir̄in̄o n̄ z̄īda busana Kirisi baaru nna yāi

¹ Má a z̄īda v̄īnloo? Z̄iriin ma ūroo? Mádi wé si ó Dikiri Yesu l̄eroo? Ák̄ōn̄om̄e á de ma z̄ī gb̄ē ū Dikiri ḡūn fá? ² Bee tó má de z̄iri ū gb̄ē p̄ānden̄on̄ero, má

deáre a ũ fá. Kunna Dikiri gŭn ma kunna z̄iri ũ sèedaan á ũ.

³ Yā kŭ madi o ma vāniborinɔnɛn dí: ⁴ Má póblena kŭ pómínaao zé vī ma zī gŭnloo? ⁵ Má a zé vī màgō té kŭ nɔ Yesudeo gu kŭ maten gén lán z̄iri kparanɔ kŭ Dikiri dakŭnanɔ kŭ Pitao bàroo? ⁶ Makŭ kŭ Baanabao ó gbēnɔn pla, ókɔnɔ ó zé vī ò ó ɔzī tónloo? ⁷ Dí mé àdi soza ble kŭ a zīda b̀̀kɔ ɔgɔoo? Dí mé àdi lí ba, akŭ àdi a né bleroo? Dí mé àdigō zù dā, akŭ àdi a vī miroo?

⁸ Bee kŭ bisāsiri yākenanɔn ma lèkōaáre, à kú Musa doka gŭn leroo? ⁹ À kēna Musa doka takadan ò pì, àsun lésɔ da zùunɛ gɔɔ kŭ àten pówɛ gbēro. Zùun Luda dì laakari dɔa yá? ¹⁰ Ó yāi à yā pìi òroo? Ee, ó yāin ò yā pìi kē, de búbari gō sē wa kŭ tāmāaa, pówɛgbēri gō pó gbē kŭ tāmāaa, de à a baka le a gŭn. ¹¹ Tó o Luda yā t̄̀ á té, akŭ o ó bakaa lèáwa, yāken yá? ¹² Tó dakenɔ zé bire vīáwa, óni ó pó o dɔ yá? Ódi sète zé bire gŭnlo, o yā sīnda pínki f̄̀, de òsun zé z̄s Kirisi baaru nnanero yāi. ¹³ Á d̄s kŭ Luda ɔn zīkerinɔ dì Luda ɔn pó bleroo? Luda gbagbaki sa'orinɔ dì n̄ baka le gbagbaki pìi gŭnloo? ¹⁴ Len Dikiri dìte a baarunnakparinɔ gō pó ble baaru pì kpana yā musu le. ¹⁵ Bee kŭ abireo mádi zé pìnɔ ke séro, akŭs̄ mádi abirekŭ o de ò kemene yāinlo. Ga manamene de abirekŭla. Gbēke ni le à kpá ma ñadāna dínero. ¹⁶ Kirisi baarunnakpana demene ñadāna yā ũro, tilasi mé à gbá ñima. Waiyoo makŭ, tó maten baaru nna pì kpáro. ¹⁷ Tó maten zī pì ke kŭ ma zīda poyeinaaome, mani wé dɔ ma bakaaime. Lákŭ Luda mé à nāmene ma ɔ̄ nà, à kō s̄i kŭmao mà ke. ¹⁸ Bóme ma àre ũu? Tó ma baaru nna pìi kpà

ɔsāsānaa sari, tó mádi doka kũ má vĩ baaru nna pì kpanaa gũn keńmaro, ma àreen gwe.

¹⁹ Bee kũ gbēke ma vīro, ma a zīda òtè zò ũ gbē pínkinε, de mà gbēno le dasi yāi. ²⁰ Kũ má kú kũ Yudanɔ, ma gō lán n̄ bà, de ò ma yāzε e yāi. Kũ má kú kũ Musa dokadarino, ma gō a dàri ũ, bee kũ à iko vīmaro, de a yā òarinɔ ma yāzε e yāime. ²¹ Kũ má kú kũ dokadarisarinɔ, ma gō lán n̄ bà, de ò ma yāzε e yāi. Adi ke ma bo Luda doka zénnlo, Kirisi mé à iko vīma. ²² Kũ má kú kũ gbē busananɔ, ma busa, de ò ma yāzε e yāi. Madì gō pó sīnda pínki ũ gbē sīnda pínkinε, bee dera, de mà le mà n̄ gbēkenɔ sura ba. ²³ Yā kũ madì ke pínki, madì ke Kirisi baaru nna yāime, de mà a baka le a arubarikaa gũn.

²⁴ Bàkpakūsūnaa gũn, gbē sīnda pínki mé àdi bàa lé, ama á dō kũ gbē mèn do mé àdi bleroo? À bàa lé le se, à le à ble. ²⁵ Kōkō'ori sīnda pínki ò a zīda tūtu ke, àdi a zīda foru ke yā sīnda pínki musu. Àdi ke le fūra kũ àdi yaka lena yāi. Ókōno sō, a pó kũ àdi yakaro yāime. ²⁶ Abire yāi bà kũ maten lé, má dō pó kũ maten péa, adi ke maten ɔsi ká gukorianlo. ²⁷ Oi, madì wari do ma mēea, madì ma mēe taki ke, de ma waazikena dakenone gbera, másun bo pāro yāi.

10

Laakarikena tñagbagbanaai

¹ Ma gbēno, má ye ó dizino yā díkīna doágu. Ò tē tēlukui n̄ pínki, ò taa ò ò bōte Isira Tēran n̄ pínki. ² Luda n̄ da'ite kē tēluku pìi gũn kũ ísira pìio n̄ pínki Musa ìbanɔ ũ. ³ Ò Luda póbile dokōno blè n̄ pínki, ⁴ ò Luda í dokōno mì n̄ pínki, zaakū ò Luda kpì kũ à kú

kūńwo í mì. Kpi pì sǝ mé à Kirisi ũ. ⁵ Bee kŭ abireo n̄ daside yā dí ká Ludaguro, akŭ n̄ gèe gǝ kpáte gbárannan. ⁶ Yā pì dewere sèeda ũ, de òsun yā vāni ni de, lākŭ ò a ni dè nàro. ⁷ Àsungǝ de tǎnagbagbarinǝ ũ lán n̄ gbēkenǝ bàro. À kēna Luda yān ò pì: Gbēnǝ vùte òten pǝ ble, òten í mi, akŭ ò fùte òten pāpā ke. ⁸ Òsungǝ de pāpakerinǝ ũ lán n̄ gbēkenǝ bàro. Ò pāpā kè, akŭ ò gāga gǝrǝ dokǝnǝ zī gbēnǝn dúbu baro awere'aakǝ. ⁹ Òsun Dikiri lé ò gwa lán n̄ gbēkenǝ bàro. Ò a lè ò gwà, akŭ mlènǝ n̄ sǝso ò gāga. ¹⁰ Àsun yākete ká lán n̄ gbēkenǝ bàro. Ò yākete kà, akŭ ga malaika n̄ dede.

¹¹ Yā pì n̄ lé sèeda ũ ókǝnǝ kŭ ó kú gǝrǝ kpēdenǝaanε, akŭ ò kè takadan de ò ó gbao laakari yāi. ¹² Gbē kŭ àten da á zena gbāna, à laakari ke letēnaai. ¹³ Yǝogwana ke dí á léro, séde kŭ àdi gbē sīnda pínki le baasiro. Luda náani vī, ani tó ò á yǝ ò gwa de á gbāna lélaro. Yǝogwanaa gŭn ani á gba zé à mena fǝ à bon.

¹⁴ Abire yāi ma gbē yenyīdenǝ, à mì kē tǎnagbagbanāaa. ¹⁵ Maten yā oáre laakaridenǝ ũ. À yā kŭ maten oáre laasun lé á zīda à gwa. ¹⁶ Toko arubarikade kŭ odì sáabu kpáoo, tó o mì, ó bàka kú kŭ Kirisi aruoroo? Burodi kŭ odì lílikǝre, tó o sò, ó bàka kú kŭ Kirisi mēeroro? ¹⁷ Zaakŭ burodi mèn dome, bee kŭ ó dasikeo ó mè dokǝnǝme, ó baadi a baka vī burodi dokǝnǝ pìi gŭmmε. ¹⁸ À gwa Isarailanǝ. Gbē kŭ à sa'opǝ blè bàka kú kŭ Luda gbagbakioroo? ¹⁹ Ma ò deramεε? Maten o tǎna sa'opǝble bi pǝken yá? Ke n̄ tǎnanǝ bi pǝken yá? ²⁰ Lenlo, ma pì pǝ kŭ ò sa òo, ò ò tǎnaamε, adi

ke Ludaanlo. Má ye á bàka gõ kú kũ tãnaoro. ²¹ Áni fõ à Dikiri toko í mi kũ tãna póoro. Áni fõ à Dikiri pó ble kũ tãna póoro. ²² Ke ó ye ò Dikiri nèsegõba futemeε? Ó gbãna kà a ùn yá?

²³ Òdi pi, yã s̄inda pínki zé v̄i. Leme, ama yã s̄inda pínki àre v̄iro. Òdi pi, yã s̄inda pínki zé v̄i. Leme, ama yã s̄inda pínki karana v̄iro. ²⁴ Gbẽke z̄ida yã s̄un done arero, sé a gbẽdake yã. ²⁵ À n̄òb̄o kũ òten yía eten só yãke gbekanaa sari á laasun yã, ²⁶ zaakũ z̄ite kũ pó kũ ò kúano pínki bi Dikiri pómε. ²⁷ Tó Yesusaride á sísi póblea, tó à kèáre, tó a γε, à pó kũ ò kpàáwa ble yãke gbekanaa sari á laasun yã. ²⁸ Tó ò sù ò òáre sa'op̄blemε, àsun blero laasun yã kũ gbẽ kũ à òáre yãio. ²⁹ Maten abirekũ o ade laasun yãime, adi ke á pónlo.

Gbẽ pãnde laasun yãin manigõ ma z̄ida v̄iro yá? ³⁰ Tó ma pó blè kũ sáabukenaao, b̄oyãin òdi ma v̄ani bo pó kũ ma sáabu kèeii pì yã musuu? ³¹ Yã kũ áten ke pínki, áten pó blen yá, áten í min yá, àgõ a pínki ke Luda tóbona yã. ³² Àsun tó Yudan̄o ke Girikin̄o ke Luda s̄osi gbẽn̄o fu á yãkena yãiro. ³³ Len madì ke le. Yã s̄inda pínki gũn madì kokari ke, de ma yã ká gbẽ s̄inda pínkigumε. Madì ma z̄ida p̄onna wetero, sé pari pó, de ò le ò bo yã.

11

¹ Àgõ ma yãkenaa dada, lákũ madì Kirisi pó dada nà.

N̄ogb̄en̄o pókuna ní m̄ia yã

² Ma á sáabu kpà kũ ma yã ògõ òágu yã s̄inda pínki gũn, akũs̄ó á kèotok̄ne kũ ma dàáren̄o kũna.

³ Má ye àg̃ d̃s k̃u Kirisi mé à g̃s̃gb̃e s̃inda p̃ínki m̃i ù, g̃s̃gb̃e mé à ñogb̃e m̃i ù, ak̃us̃s̃ Luda mé à Kirisi m̃i ù. ⁴ G̃s̃gb̃e k̃u àten adua ke ke àten annabikeyã o k̃u p̃so kuna a m̃ia teni a m̃i kpe bom̃e. ⁵ Ñogb̃e k̃u àten adua ke ke àten annabikeyã o m̃igbã teni a m̃i kpe bom̃e, à de lákū à m̃i kpárankparan bàme. ⁶ Tó ñogb̃e dí p̃ó kú a m̃iaro, à a m̃ikã k̃ere. Lákū m̃ikãk̃ere na ke m̃ibona de ñogb̃ene wé'iyã ù nà, à p̃ó kú a m̃ia. ⁷ Adi k̃u g̃s̃gb̃e p̃ó kú a m̃iaro, k̃u à de Luda taka k̃u a gakurio ù yã. Ñogb̃e s̃s̃, àk̃ume g̃s̃gb̃e gakuri ù. ⁸ Zaakū Luda dí g̃s̃gb̃e bo ñogb̃e g̃unlo, ñogb̃en à bò g̃s̃gb̃e g̃un. ⁹ Adi g̃s̃gb̃e ke ñogb̃e yãiro, ñogb̃en à k̃e g̃s̃gb̃e yã. ¹⁰ Abire yã k̃u malaikaño yão d̃o, séde ñogb̃e g̃s̃ p̃ó kú a m̃ia a zã doka s̃eda ù. ¹¹ Dikiri g̃un ñogb̃e kun a z̃idane g̃s̃gb̃e sariro, g̃s̃gb̃e s̃s̃, à kun a z̃idane ñogb̃e sariro. ¹² Lákū ñogb̃e bò g̃s̃gb̃e g̃un nà, len d̃o g̃s̃gb̃e di bo ñogb̃e g̃un le, ak̃us̃s̃ p̃ó s̃inda p̃ínki di bo Luda k̃inaame.

¹³ À yã p̃i laasun lé à gwa. Ñogb̃e aduak̃ena m̃igbã mana yá? ¹⁴ Á d̃s̃ á z̃idane k̃u m̃ikã gb̃ana de g̃s̃gb̃ene wé'iyã ũroo? ¹⁵ Ama tó ñogb̃e ṽi, à deñe gakuri ũme, zaakū Luda ñogb̃e gbà m̃ikã à daalam̃e. ¹⁶ Tó gb̃eke ye à lékpak̃sa ke, àg̃ d̃s̃ k̃u ók̃ño k̃u Luda s̃osi gb̃eño, ó yã p̃ande k̃unaro, sé abirekū.

Dikiri p̃oble

(Mat 26:26-29, Maa 14:22-25, Luk 22:14-20)

¹⁷ Yã k̃u má ye mà daáre tera g̃un, mani á s̃áabu kpáro, zaakū á k̃kakaranaa di ṽani iáre de a man-ala. ¹⁸ Káaku g̃ia ma mà, tó a k̃ kàkara, adì bo k̃ kpe gà k̃u g̃aaome. Ma yã p̃i si kpado. ¹⁹ Séde k̃ek̃ek̃ana g̃s̃ kú á té, de ò yãpuradeño d̃s̃ á té. ²⁰ Tó a k̃ kàkara, adi ke Dikiri p̃oblen adì blero, ²¹ zaakū

á baadi dì wā a póbleime. Nàa dì gbēkeno de, wē dì gbēkeno de. ²² Á be vī à póble, à í minloo? Ke adi Luda sɔsi gbēno gya bo à wé'i da pɔsaridenɔame? Mani oáre deramee? Mani á sáabu kpán yá? Kàì! Mani á sáabu kpá yā bire musuro.

²³ Yā kū ma sì Dikiri kīnaa, ma dàáren dí: Zī kū ò Dikiri Yesu kpámma, a gwāani piia à burodii sè, ²⁴ akū à aubarika dàn, à lilikɔre, akū à pì, a mè kū áni kpá á yāin dí, àgɔ abirekū ke a yā dɔnaágu yāi. ²⁵ Lemε do kū ò póble ò làka, à toko sè à pì, Luda bàka kunna kū gbēno dufu a aru gāin dí. Tó áten mi, àgɔ mi a yā dɔnaágu yāi. ²⁶ Zaakū tó a burodii pì sò, tó a í pì mì, áten Dikiri ga baaru kpá ari àgɔ gé sumε.

²⁷ Abire yāi tó gbē burodii pì sò, tó à Dikiri í pì mì, burodi kū í pìio yādanaa sari, à taari kè Dikirine a mè kū a aruo yā musumε. ²⁸ Baadi a zīda yā gwa, gbasà à burodii pì só, à í pì mi, ²⁹ zaakū tó gbē sò, tó à mì Dikiri mè dɔnaa sari, à yā dà a zīdalame. ³⁰ Abire yāi gyāreno kū aafiasaridenɔ kè dasi á té, akūsɔ gbē kū ò kè sarinon kīanaro. ³¹ Tó óni ó zīda yā gwa, Dikiri ni ó taari lero. ³² Tó à ó taari è, àteni ó totomε, de yā sún daóla kū anduniaoro yāi. ³³ Abire yāi ma gbēno, tó a kɔ kàkara, áten Dikiri póble, àgɔ kɔ dā. ³⁴ Tó nà ten gbē de, à póble a bea, de á kɔkakarana sún yā iáero yāi. Mani yā kū gɔno bokɔteáre, tó ma su.

12

Luda Nini gbanɔ

¹ Ma gbēno, Luda Nini gbanɔ yā musu, má ye àgɔ dɔnasariro. ² Á dɔ kū gɔro kū á de kifirinɔ ũ, tãna kū

òdi yā oronɔ mé òdigõ á gáte, ògõ doáre are. ³ Abire yāi ma ye àgõ dõ kũ Luda Nini dì didi gbēa à Yesu láari kero, akũsõ gbēke ni fõ à o Yesume Dikiri ũro, séto Luda Nini done are.

⁴ Gba buri dasi, ama Luda Nini mèn do pìime. ⁵ Zĩ buri dasi, ama Dikiri mèn do pìime. ⁶ Gbāna sèedanɔ buri dasi, ama Luda mèn do pìime, àkũ mé àdi a pínki ke baadine. ⁷ Luda Nini dì didi baadia gbē sīnda pínki karana yāime. ⁸ Luda Nini dì gbēke gba zé à ãndõ yā o, akũ Nini mèn do pìi dì gbē pānde gba zé à dōna yā o. ⁹ Nini mèn do pìi dì gbē pānde gba ludanaanikena zé, gbē pānde sõ gbē werekōana zé. ¹⁰ Àdi gbē gba daboyākena zé, gbē pānde sõ annabikeyā'ona zé. Àdi gbē gba zé à nininɔ dõkōne. Àdi gbē gba zé à yāke buri o, àdi gbē gba yāke buri pì bɔkɔtena zé. ¹¹ Nini dokōnɔ mèn do pì mé àdi a pínki ke, àdi gba pì da baadine lākũ à yei nà.

Mè kũ a gunɔ

¹² Mè mèn do gunɔn dasi. Bee kũ a dasikeo, mè mèn dome pínki. Len ó konna Kirisi gũn de le se. ¹³ Ókōnɔ pínki, Yudanɔ ke buri pāndenɔ, zònɔ ke zĩdadenɔ, Luda ó ké mè dokōnɔ ũ kũ a Nini mèn do pì gbānaome, à ó gbá a Nini mèn do pìi, akũ o mì ó pínki. ¹⁴ Mègunɔn dasi, adi ke mèn donlo. ¹⁵ Tó gbá pì, lākũ on a ũro nà, á de mè pó ũro, abire yāi anigõ de mè pó ũro yá? ¹⁶ Tó sã pì, lākũ wén a ũro nà, á de mè pó ũro, abire yāi anigõ de mè pó ũro yá? ¹⁷ Tó mè bũnu de wé ũ, bón oni yā maoo? Tó mè bũnu de sã ũ, bón oni pó gbĩ maoo? ¹⁸ Lākũ à de nà, Luda mègunɔ pèpekere ní pínki, lākũ à yei nà. ¹⁹ Tó ní pínki de mègu buri dokōnɔ ũ, mè nigõ kú máme? ²⁰ Tera

sà m̀egunɔn dasi, m̀e m̀en dome. ²¹ Wé ni f̄s à pi ɔne a bàka kú k̄aororo. Leme do mi ni f̄s à pi gbáne a bàka kú k̄aororo. ²² M̀egu kú òten da à k̄iana, m̀e ni f̄s à ke a sariro. ²³ M̀egu kú òten da à gakuri v̄iro, òdi a kpe ta de m̀egu kparanɔla. A gu kú òteni a ena dite wé'iyã ũ, òdi pó nai de m̀egu kparanɔla, ²⁴ ama a pó kú à mana bàka kú kú adioro. Kú Luda m̀e kàkara, à gakuri kàra m̀egu kú gakuri ten k̄iammanɔne de m̀egu kparanɔla, ²⁵ le m̀e s̀ungõ kpaatetenaro, a gunɔn k̄s yã d̄s. ²⁶ Tó m̀egunɔ doke ten wari ke, a m̀egu kparanɔ pínki dì ke k̄aome. Tó ò m̀egunɔ doke kpe tà, a m̀egu kparanɔ pínki dì ɔnna ke k̄aome.

²⁷ Ák̄ɔnɔme Kirisi m̀e ũ, ak̄us̄ á baadi de m̀e pi gu ũ. ²⁸ Káaku ḡia Luda z̄irino dite s̄osi gb̄enɔne, a plade annabinɔ, a aak̄ode ȳadannerinɔ, abire gb̄era dabokerinɔ, abire gb̄era gb̄e kú à n̄ gbá gb̄e werek̄šana z̄enɔ kú kp̄anȳirino kú ȳaḡõḡõrinɔ kú gb̄e kú òdi ȳake buri onɔ. ²⁹ Z̄irino me n̄ ũ n̄ pínki yá? Annabinɔ me n̄ ũ n̄ pínki yá? Ȳadannerinɔ me n̄ ũ n̄ pínki yá? Dabokerinɔ me n̄ ũ n̄ pínki yá? ³⁰ Luda gb̄e werek̄šana gba dànn̄e n̄ pínkin yá? Òdi ȳake buri o n̄ pínkin yá? Òdi ȳake buri bok̄ote n̄ pínkin yá? ³¹ À wé pé gba kú ò deñlanɔ.

Tera sà mani zé kú à mana deñla m̄óare.

13

Yenyĩ

¹ Tó ma ȳake buri ò, bis̄asiri ke malaika pó, tó má yenyĩ v̄iro, ma k̄ini kè lán m̀l̄ena ke s̀eḡepanaa bàme. ² Tó ma annabikeyã'ona gba lè, tó ma yã s̄inda pínki asiri mà, ak̄us̄ má d̄õna pínki v̄i, tó ma

ludanaanikena kà mà kpi go a tíá, tó má yenyĩ víro, pòken ma ũro. ³ Tó ma pò kũ má vĩno kpàate takasidenone pínki, tó ma tò ò té sòma, tó má yenyĩ víro, à àre vĩmenero.

⁴ Yenyĩ mena vĩ, à gbēke vĩ. Yenyĩ dì gōba kpá kũńworo, àdi a zĩda biro, àdi ãa dāro. ⁵ Àdi wé'i dammaro, àdi a zĩda yā wetero, àdi fēńyĩ likalikaro, àdigō ñ yā kũna a nēsere gũnlo. ⁶ Àdi yāa do yā vāniaro, àdi ponna ke kũ yāpuraome. ⁷ Yenyĩ dì yā sĩnda pínki fō, àdi yā sĩnda pínki náani ke, àdigō yā sĩnda pínki tãmaa vĩ, àdi mena kũ yā pínki.

⁸ Yenyĩ lakana víro. Ama tó annabikeyā'onaame, ani láka, tó sō yākeburi'onaame, a lé ni ze, tó dōnaame, ani gē zéla. ⁹ Zaakũ ó dōna kũ ó annabikeyā'onaao dí paparo. ¹⁰ Tó yāpapana goro sù, a kũ adi paparo ni gē zéla. ¹¹ Kũ má de né fíti ũ, madì né fíti yā o, madì né fíti laasun lé, madì yā gwa lán né fíti bà. Kũ ma ke gbē òndōna ũ, ma o gbàre néfitikeyāi. ¹² Tera la óten gu e dígi gũn bũruburu, zĩ birea sō óni wé sikōle. Tera la ma dōna dí paparo, zĩ birea sō mani yā dō swáswa lākũ Luda ma dō nà. ¹³ Tera sà yā mèn aakō dínō mé ò gò: Ludanaanikena kũ tãmaaao kũ yenyĩo, ama yenyĩ mé à deńla.

14

Yākeburi'ona kũ annabikeyā'onaao

¹ À tó yenyĩ doáre are, à wé pé Luda Nini gbanɔa, atēnsa annabikeyā'onaa. ² Gbē kũ àten yāke buri o ten yā o kũ gbēnoonlo, sé Luda, zaakũ gbēke ten maro, àten asiriyā o kũ Luda Nini gbānaome. ³ Gbē kũ àten annabikeyā o ten yā o kũ gbēnoome,

àteni ní gba gbāna, àten lé darímame, àteni ní nèse kpáténneme. ⁴ Gbē kū àten yāke buri o teni a zīda karamε, gbē kū àten annabikeyā o ten sōsi gbēno karamε. ⁵ Má ye à yāke buri o á pínki, ama má ye à annabikeyā o de abirekūla. Annabikeyā'ori de yākeburi'orila, séto òten bókote de sōsi gbēno le ò kara.

⁶ Ma gbēno, tó ma suái, akū ma yāke buri ò kāáo, bó àreen à vīáree? Séde ma yā'ona gō de yāwewēna ũ ke dōna ke annabikeyā'ona ke yādannena. ⁷ Len à de le kū p'òborino dō. Úra ke mōro, tó àten ũ bo súsuro, oni le ò dō deran àten o nà yá? ⁸ Tó kākāki ũ dí bo súsuro, sozano ni zī soru kero. ⁹ Lemε ákōno se, tó àten yāke buri o, akū òten maro, deran oni yā kū áten o gbá dō nàa? Á yā ni gē íame. ¹⁰ Yāno buri dasi andunia gūn, ní ke bókotena sariro. ¹¹ Tó òten buri kū madì a yā maro o, manigō de a òriine gbē zītō ũme, akūsō anigō demene gbē zītō ũ se. ¹² Lemε ákōno sō, lākū á kokari vī kū Luda Nini gbanō nà, à kokari ke àgō géo are, de sōsideno le ò kara.

¹³ Abire yāi yākeburi'ori wé ke de à le à yā kū àten o bókote. ¹⁴ Tó ma adua kē kū yāke burio, ma nini mé à kē, ma laasun dí domene arero. ¹⁵ Tò, yā pì de deramεε? Mani adua ke kū ninio, mani ke kū laakariio dō. Mani lè sí kū ninio, mani sí kū laakariio dō. ¹⁶ Tó n Luda tó nna sì kū ninio, deran gbē dufu kū à kú gwe ni pi, aami, sáabu kū n kpà yā musuu? Zaakū adi yā kú n òo dōro dōro. ¹⁷ Bee tó n sáabu kpà a zéa, adi n Yesude dake gbāna kararo. ¹⁸ Ma Luda sáabu kē, kū madì yāke buri o deála á pínki, ¹⁹ ama kōkakaranaa gūn tó ma yā mèn sōro ò kū laakariio, ma yā dàoñne, à manamene de mà

yā mèn ũgbangba o kũ yāke buriola.

²⁰ Ma gbẽnᵛ, á laasun súngᵛ de lán nénᵛ pᵛ bàro. Àgᵛ de lán né fítinᵛ bà yāvānikena musu, ama á laasun gᵛ de gbẽ òndᵛnanᵛ pᵛ ũ. ²¹ Á kēna Luda yān ò pì:

Mani buriyā pānde o gbẽ díkĩnanᵛne gbẽ zĩtᵛnᵛ lén, bee kũ abireo oni sã kpá ma yāiro.

²² Abire yāi yākeburi'ona de sèeda ũ Yesu náanikerinᵛnero, sé Yesu náanikerisarinᵛ. Len ᵛᵛ annabikēyā'ona dí ke Yesu náanikerisarinᵛ pᵛke ũro, sé Yesu náanikerinᵛ. ²³ Tó sᵛsi gbẽnᵛ kᵛ kākara n̄ pínki, akũ òten yāke buri o n̄ pínki, tó gbẽ dufunᵛ ke Yesusaridenᵛ sù gwe, oni pì ãa kāmmanloo? ²⁴ Tó gbẽ sīnda pínki ten annabikēyā o sᵛ, akũ Yesusaride ke gbẽ dufu sù gwe, ani n̄ pínki yāze dᵛ à a taari e, ²⁵ asiriyā kũ à kú a n̄esen ni bo gupuraa, ani wúte a gberεa à mì nate Ludanε, gbasa à pì Luda kú á té yāpura.

Donyĩkena zé

²⁶ Óni pì deramεε ma gbẽnᵛ? Tó a kᵛ kākara, á baadi gᵛ lè vī ke yādannena ke yāwewēna ke yākeburi'ona ke yāke buri pì bᵛkᵛtenaa. À a pínki ke, de gbẽnᵛ le ò kara. ²⁷ Tó òten yāke buri o, gbẽnᵛn pla ke aakᵛ, àsun de abirekũlaro. Ò kᵛ gba zé, gbẽ mèn ᵛᵛ bᵛkᵛte. ²⁸ Tó a bᵛkᵛteri kunlo, à lé nakᵛsa kᵛkakaranaa gūn, à a pᵛ o ado kũ Ludao. ²⁹ Annabikēyā'orinᵛ gbẽnᵛn pla ke aakᵛnᵛ yā o, gbẽ kparanᵛ laasun lé n̄ yāa. ³⁰ Tó Luda yā sù gbẽ kũ à vutenaa, gbẽ kũ àten yā o yĩte. ³¹ Á pínki áni fᵛ à annabikēyā o dodo, à yā dadakᵛne á pínki, à

kō kara. ³² Sé annabikēyā'orinō gō n̄ lé kūna dō, ³³ zaakū Luda ye yā yàaairo, sé a zéde.

Lákū s̄osi gbēnō dì ke wēte kū wēt̄eo nà pínki, ³⁴ nōgbēnō gō yīt̄ena kōkakaranaa gūn, zaakū ò yā'ona zé vīro. Ò mì nat̄e, lákū ò ò Musa doka gūn nà. ³⁵ Tó ò ye ò yāke dō, ò n̄ zā gbekai b̄e, zaakū nōgbē yā'ona kōkakaranaa gūn bi wé'iyāme. ³⁶ Á kīnaan Luda yā bòn yá? Ke á mèn do yāin à sùu?

³⁷ Tó gbē t̄en da annabikēyā'oriin a ū ke gbē kū Luda Nini don̄e ar̄e, àgō dō kū yā kū ma k̄éar̄e p̄i bi Dikiri yād̄it̄enaame. ³⁸ Tó gbē p̄a kp̄a ad̄ii, oni p̄a kp̄aí se. ³⁹ Abire yāi ma gbēnō, à wé pé annabikēyā'onaa, ama àsun ḡi yākeburi'onaaairo. ⁴⁰ À yā s̄inda pínki ke a zéa s̄usu.

15

Kirisi vuna gan

¹ Ma gbēnō, baaru nna kū ma kp̄àar̄e, kū a s̄i a z̄eon, má ye mà era mà d̄óágu. ² Baaru nna p̄i mé ani á sura ba, tó á waazi kū ma k̄éar̄e p̄i kūna. Tó lenlo, á Yesunaanik̄enaa k̄e p̄ame. ³ Yā kū à deñla kū ma s̄i, ma dàáren dí: Kirisi ḡa ó durunna yāi, lákū à k̄ena Luda yān nà. ⁴ Ò a v̄i, akū à f̄ute a ḡor̄o aakōde z̄i, lákū à k̄ena Luda yān nà. ⁵ À a z̄ida m̄o Pitane, akū à a z̄ida m̄o a ìba gbēnōn kuri aw̄eplan̄one d̄o. ⁶ Abire gbera à a z̄ida m̄o ó gbēnōne kū ò kō k̄akara gu dokōnōn, ò de gbēnōn w̄aa pla kp̄é bas̄or̄ola. N̄ daside kun ari tera, ama n̄ gbēkenō andunia tò. ⁷ Abire gbera à a z̄ida m̄o Yamisine, akū à a z̄ida m̄o z̄irin̄one n̄ pínki. ⁸ N̄ pínki gbera à b̄o à s̄umai, ma gō lán né k̄ōn̄osenaa bà. ⁹ Zaakū Luda z̄irin̄o té

makūme kpé, mádi ká ò ma sísi zìriro, zaakū ma wari d̀ s̀s̀i gbēna. ¹⁰ Gba kū Luda d̀menē yāi má de gbē kū má de a ũ ũ, akūsō gba kū à d̀menē pì ginaro, zaakū ma kokari k̀ deńla ní pínki. Makū mé ma k̀ero, gba kū Luda d̀menē mé à tò ma k̀. ¹¹ T̀, à b̀ ma k̀naana yá ke ní k̀naa, yá kū óteni a waazi ke a s̀n gwe.

G̀ǹ vuna gan

¹² Lákū óten Kirisi futena gan waazi ke nà, à k̀ dera á gbēkeǹ d̀i o g̀ǹ ni vuroo? ¹³ T̀ g̀ǹ ni fute ganlo, de Kirisi dí vuro. ¹⁴ T̀ Kirisi dí vuro s̀, de ó waazikenaa k̀ pā, akūsō á Kirisi náanikenaa k̀ pā, ¹⁵ o g̀ Luda s̀edade ékedeǹ ũ, kū o ò à Kirisi v̀ yāi. Zaakū t̀ g̀ǹ d̀i vuro, de Luda dí a vuro. ¹⁶ T̀ Luda d̀i g̀ǹ vuro, de Kirisi dí vuro. ¹⁷ T̀ Kirisi dí vuro, á Kirisi náanikena àre v̀ro, akū á kú á durunna g̀ǹ ari tera, ¹⁸ gbē kū ò andunia tò Kirisi g̀nǹ s̀, ò s̀te. ¹⁹ T̀ ó kunna kū ẁndiio dí yāin ó wé d̀ Kirisii ado, de ẁndadeǹǹ ó ũ de gbē s̀nda pínkila.

²⁰ Yápura g̀ǹ Kirisi fute bona gan, àkū mé à g̀avu káaku ũ gbē kū ò ẁte ò i òǹ té. ²¹ Lákū ga b̀ bisásiri g̀i nà, len g̀ǹ vuna b̀ bisásiri g̀i le. ²² Kunna Adamu buri ũ tò ga dà gbē s̀nda pínkila. Lemē d̀ gbē kū ò kú Kirisi g̀nǹ ni ẁndi le ní pínki. ²³ Baadi kū a g̀rome. Kirisi mé à g̀avu káaku ũ, a g̀era a gbēǹ ni vu a sug̀ra. ²⁴ Gbasa g̀ra lé ká, Kirisi ní k̀ke mì de pínki kū dokaǹ kū gbānaǹ, ani a kpata t̀ De Ludanē. ²⁵ Séde Kirisi g̀ k̀ ble ari Luda g̀ a ibereǹ ke a t̀tin ũ. ²⁶ Iberē kū ani a kakate k̀pekpepe ga ũ, ²⁷ zaakū Luda p̀ s̀nda pínki nà Kirisinē a oĩ. Kū à p̀, p̀ s̀nda pínki kú a oĩ, ó d̀ kū

Luda kŭ à pŏ sĭnda pĭnki nàne a ɔĩ pĭi baasime. ²⁸ Tŏ à pŏ sĭnda pĭnki nàne a ɔĩ, àpii Né kŭ à pŏ sĭnda pĭnki nàne a ɔĩ pĭ ni mì natene, Luda pĭ nigŏ de a pĭnki ũ pŏ sĭnda pĭnkinε.

²⁹ Gbē kŭ òdi da'ite ke gènŏ gēne ũ sŏ bi? Tŏ gènŏ dì vu yāpuraro, bŏyāi òdi da'ite ke n gēne ũu? ³⁰ Ókŏnŏ sŏ, bŏyāi odigŏ ó zĭda da kari gŭn gŏrŏ sĭnda pĭnkii? ³¹ Kŭ ĩa kŭ madì dā á yā musu kunna Kirisi Yesu ó Dikiri gŭnwŏ, madigŏ kú ga léime lákŭ gu dí dŏ nà. ³² Tŏ ma zĭda yāin ma ɔsi kài kŭ nŏbŏ pāsĭnŏ zaa Efesu, bŏ àreen à vĭmenεε? Tŏ gènŏ ni vuro, ò pŏ ble, ò í mi, zaakŭ óni ga ziamε.

³³ Àsun tŏ ò á sātero, gbēnna vāni dì dà mana yakamε. ³⁴ À su á laakariia súsu, àsun durunna ke doro, zaakŭ á gbēkenŏ Luda dŏro. Ma abirekŭ ò de à á wé'iyā dŏ yāime.

Gàavunŏ mēε

³⁵ Gbēkenŏ ni pi, gènŏ ni vu deramεε? Mē kpate takan onigŏ vĭi? ³⁶ Yŏnkŏ yāme! Odì pŏ tŏ à bŏte fĭmbabonaa sariro. ³⁷ Tŏ ò pŏ tŏ, gbardon yoo ke pŏwe pānde, àdi butε pŏwe pĭ ũro. ³⁸ Luda dì tŏ à butε lákŭ à dìte nāme, baadi kŭ a burio. ³⁹ Pŏ wèndidenŏ pĭnki mē dokŏnŏro. Bisāsiri pŏ ado, nŏbŏnŏ pŏ ado, bānŏ pŏ ado, kpŏnŏ pŏ ado. ⁴⁰ Ludambe pŏnŏn kun, andunia pŏnŏn kun. Ludambe pŏnŏ gakuri ado, andunia pŏnŏ gakuri ado. ⁴¹ Ifāntē gakuri ado, mŏvura pŏ ado, susunenŏ pŏ ado. Bee susunε pĭnŏ n gakuri adonadona kŏomε.

⁴² Len anigŏ de le gènŏ vuna gŏrŏ zĭ. Òdi gè vĭ à vā, ani vu vānaa sari. ⁴³ Òdi gè vĭ bèεεε sari, ani vu

zì ble ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ⁵⁸ Abire yāi ma gbē yenyīdenŋ, à ze gbāna gíngin bona kŭ kpɛo sari. À wé tã Dikiri zīa gɔɔ sīnda pínki, zaakŭ á dŝ kŭ zī kŭ átɛn kɛ Dikirinɛ pāro.

16

Pɔlu wētɛgɛna sorukɛnaa

¹ Luda gbēnŋ kámazakɛnaa yā musu, lákŭ ma ò Galatia bùsu sɔsinŋ gbēnŋnɛ nà, à kɛ le se. ² Azumanɛnaa kŭ azumanɛnao á baadi gŝ ɔɔ kŭ à lè a gbāna lén bo adona, àgŝ kakara de àsun kámaza pì wɛtɛ gɔɔ kŭ ma suro yāi. ³ Tó ma su, mani gbē kŭ a ní díte ò génŋ zī Yurusalemu kŭ takadao kŭ kámaza kŭ a kàkara piio. ⁴ Tó à kŭ mà géme sŝ, oni gé zɛmɛ.

Yá kŭ Pɔlu kpákpa à kɛnŋ

⁵ Tó ma bɔtɛ kŭ Masedonia bùsuuo, mani su á kīnaa, zaakŭ mani pā Masedonialamɛ. ⁶ Matɛn kpákpa mà gɔɔpla kɛ kǎáo. Bee bunsirɛ se manigŝ ye mà ble kǎáo, áni gé zɛmɛnɛ gu kŭ mani gén. ⁷ Tera la má ye mà gētɛáwala fàaro, matɛn kpákpa mà gɔɔpla kɛ kǎáo, tó Dikiri wè. ⁸ Mani gŝ Efesu ari Pentikŝsi dikpɛ zīmɛ, ⁹ zaakŭ Luda zé bŝmɛnɛ manamana mà zī mana kɛ, akŭsŝ ma ibɛrɛnŋnɛn dasi.

¹⁰ Tó Timŝti sù à sù, àsun kɛnɛ búgubugu à vīna kɛárero, zaakŭ átɛn zī kɛ Dikirinɛ lán ma bàme. ¹¹ Á gbēke sún a gya boro. À zàna kɛnɛ de à le à ká ma kīnaa aafia, zaakŭ makŭ kŭ ma gbēnŋ ó wé dŝi.

12 Ó gběndo Apolo s̄, madìḡ nakaraa gèn baaak̄ à su à á gwa kũ ó gbě kparano. À ye sunaai ḡīaro. Tó à zé lè, ani su.

Lédamma kpekpe

13 Àḡ kú á laakariia, àḡ zena Yesunaanikena gūn. Àḡ w̄oroḡ v̄, àḡ gbāna. 14 À yā s̄inda pínki ke kũ yenȳo.

15 Á Setefana bedeno d̄, kũ mók̄no mé ò Yesude káakuno ū Girisi b̄usun, akū ò n̄ z̄ida kpà òḡ kpá Luda gbēni. Ma gbēno, ma wé k̄áwa, 16 à mì nate gbē bire takano ke kũ gbē kũ òten kokari ke lele z̄i dok̄no p̄i gūno n̄ pínki. 17 Ma p̄o kè nna Setefana kũ F̄otunatuo kũ Akaikuo sunaaa, zaakū ò ḡm̄ene á ḡene ūme. 18 Ò tò ma laakarii kp̄ate kũ á p̄o. À b̄ere lí gbē bire takano.

19 Asia b̄usu s̄osino gbēno f̄o kpàáwa. Akila kũ Pirisilao kũ s̄osi gbē kũ òdi k̄o kakara n̄ bean̄o f̄o kpàáwa manamana Dikiri gūn. 20 Ó gbē kũ ó leleno f̄o kpàáwa á pínki. À f̄o kpák̄sa kũ Luda gbēno lép̄emmanaao. 21 Makū Polu, ma ogben dí. Ma f̄o kpàáwa. 22 Tó gbēke ye Dikiri, Luda láari boa. Ó Dikiri ten su. 23 Dikiri Yesu gbēke k̄áre. 24 Má yeái á pínki kunna Kirisi Yesu gūn.

Luda yá takada kú Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3